

Aan de leden van de raad

Datum

18 december 2018

Onderwerp

100 dagenbrief burgemeester Yvonne Van Mastrigt

Bijlage(n)

n.v.t.

Team

Behandeld door

Margreet van de Bilt

Direct nummer

0346254370

E-mail

margreet.van.de.bilt@stichtsevecht.nl

Ons kenmerk

Z/18/151205- D/18/124430

Uw kenmerk

*Bij beantwoording graag ons
kenmerk en datum vermelden.*

Beste leden van de raad,

Inmiddels ben ik ruim 3 maanden waarnemend burgemeester in gemeente Stichtse Vecht. Ik deel graag een aantal observaties met u. Observaties op basis van slechts 3 maanden kunnen niet anders dan ruw en onvolledig zijn. Wellicht ook onrecht doend aan de nuance en de complexiteit van het lokaal bestuur en de gemeenschappen in onze 12 kernen. Maar mijn observaties zijn oprecht en opbouwend bedoeld. Met de wens dat het ons helpt deze boeiende gemeente - in dit mooie gebied met al onze bijzondere inwoners -verder te ontwikkelen.

Dat gezegd hebbende wil ik allereerst mijn dank aan u uitspreken voor de welkome manier waarop ik ontvangen ben. Dat vind ik onder de gegeven omstandigheden zeer bijzonder. Om het stokje over te moeten nemen van een terminaal zieke burgemeester is op zich al een weinig alledaagse gebeurtenis. Maar het ambt te mogen overnemen van een burgervader die een prominente plek in de harten en de hoofden van mensen heeft ingenomen, maakte mijn start beladen.

Desondanks heb ik heel veel bereidwilligheid getroffen om mij een zo geplaveid mogelijke start te geven. Zonder enige terughoudendheid heb ik van raadsleden, wethouders en medewerkers uit de organisatie alle ruimte gekregen om mijn rol in onze gemeente te gaan invullen en heeft u allen daar naar vermogen zo goed mogelijk aan bijgedragen. Ik ben u voor deze herbergzame start zeer erkentelijk!

Waarneming

In een rol als waarnemer stap je op een rijdende trein. Dat maakt dat ik onbevooroordeeld, nieuwsgierig en vanuit een neutrale grondhouding kan "zien". Zoals u weet is dit perspectief altijd van tijdelijke duur. Om die reden deel ik op dit moment mijn observaties met u.

Mijn observaties lopen langs een aantal lijnen. Allereerst kijk ik graag met u naar onze gemeente als fusiegemeente gevormd uit 3 voormalige gemeenten met 12 heel verschillende kernen. En wil ik deze gemeente graag plaatsen in het grotere geheel; de regio, tussen twee stedelijke agglomeraties in en als middelgrote moderne gemeente.

Daarnaast zou ik graag iets delen over de rol en positie die de gemeente inneemt in de samenleving en wat het effect van deze (gekozen) positie kan zijn. Vervolgens schrijf ik over het samenspel en rolverdeling tussen raad en college, de bestuurlijke kracht van onze gemeente en op welke wijze die zou kunnen doorontwikkelen.

Drie keer klein maakt nog geen groot

Onze gemeente is samengesteld uit de voormalige gemeenten Loenen aan de Vecht, Breukelen en Maarssen.

Het valt mij op dat de onderscheidende kracht van de 12 kernen wordt gekoesterd en vaak wordt gebruikt in de argumentatie om iets wel of niet te doen. Ik kan mij goed voorstellen dat dat in de eerste jaren na de fusie van groot belang was. Om de eigenheid niet te laten opgaan in "het grote". En nog steeds kan dat van belang zijn, met name voor activiteiten om de lokale gemeenschapszin te bevorderen. De Sinterklaasviering en de wijkteams zijn daar een mooi voorbeeld van. Voor andere opgaven is het weinig zinvol om de kernen te onderscheiden, omdat Stichtse Vecht als geheel nu eenmaal onderdeel is van een groter geheel.

Het is daarom nu – 7 jaar na de herindeling – tijd om een nieuwe fase in te gaan om andere, grotere maatschappelijke opgaven aan te pakken. Voor bijvoorbeeld de woningnood, energietransitie, mobiliteit en ontwikkeling van de economie is het noodzakelijk om verder te kijken dan alleen naar het grondgebied van Stichtse Vecht. Dergelijke grote opgaven kunnen alleen worden aangepakt op regionaal, provinciaal of zelfs landelijk niveau.

Ik ben er van overtuigd dat door het verbreden van de blik u niets kwijt raakt, maar er juist iets bij krijgt. Graag zou ik met u het gesprek voeren hoe we de sprong kunnen maken naar een aanpak die actueler past bij de omvang van de huidige gemeente en ook beter past bij de opgaven van dit moment.

Actief en zelfbewust mijmeren over de toekomst

Gemeente Stichtse Vecht is landelijk gezien een middelgrote gemeente en behoort binnen de provincie Utrecht tot de grotere gemeenten. Binnen de regio U10 is zij - na Utrecht - de tweede gemeente in omvang. Een speler van formaat dus.

Op tal van beleidsterreinen loopt onze gemeente voorop en is in sommige gevallen zelfs toonaangevend. Zij excelleert bijvoorbeeld op het gebied van organisatievernieuwing en is met een aantal aansprekende cases een voorbeeld voor vele collega gemeenten.

Toch wordt onze gemeente niet als zodanig herkend. Vaak wordt onze gemeente als een kleine gemeente gezien. Zelfs binnen de provincie Utrecht wordt de rol en de betekenis van onze gemeente, onze inwoners en ondernemers, onze kansen en mogelijkheden, de opgaven die wij hebben en vraagstukken die hier spelen nog mondjesmaat herkend.

Voor het grootste deel hebben wij dat zelf veroorzaakt. Wij positioneren ons nog niet als een prominente gemeente binnen de provincie. Wij zijn bescheiden in het tonen van wat wij bereiken en het is voor anderen ook lastig te herkennen wanneer en waarvoor gemeente Stichtse Vecht een waardevolle partner kan zijn.

En eigenlijk weten we dat zelf ook (nog) niet. Wat onze rol en positie is in regionaal, provinciaal en wellicht landelijk verband hebben we zelf ook nog niet zo goed doordacht. Wat hebben we te bieden? En wat hebben we nodig om nog succesvoller te worden? En waarin willen we dan precies succesvol zijn? Wat voor gemeente, wat voor gemeenschap(pen) willen wij zijn? Op dit moment en in de nabije toekomst?

Het is jammer dat we dat niet weten. Op dit moment zijn er volop kansen om onze gemeente door te ontwikkelen. De economie zit in de lift. Er zijn verschillende visies hoe een duurzamere toekomst er uit kan zien. De steden Utrecht en Amsterdam ontwikkelen zich volop en wij zien dat als burens voluit gebeuren. De regio en de provincie zou niet als "extra" of "erbij" gezien moeten worden in het werkpakket, maar misschien wel als basis.

Ik pleit er dan ook voor dat wij als gemeente met elkaar de tijd nemen om eens wat verder weg te kijken. Verder weg in de tijd en verder weg buiten onze gemeentegrenzen. Wat voor gemeente willen wij zijn? Nu en in de toekomst. Hoe willen wij ons verhouden ten opzichte van onze stedelijke burens?

En hoe verhouden wij ons ten opzichte van het groene en blauwe hart van Nederland? Wat betekent dat voor onze infrastructuur, onze voorzieningen, onze aantrekkingskracht voor nieuwe ondernemers, toeristen, studenten en anderen?

Als u mijn mening deelt dat het nodig is om hierover door te denken, wil ik dit graag opstarten. Het zou mooi zijn als we samen met anderen – binnen en buiten onze gemeente - dat beeld gaan vormen.

Is de ‘alom aanwezige’ gemeente nog wel van deze tijd?

In geen van de gemeenten waar ik tot nog toe bij betrokken ben geweest, speelde de gemeente een zodanig centrale rol als in gemeente Stichtse Vecht. Opvallend vaak wordt - door met name bewoners - de gemeente gezien als eerste aanspreekpunt. Ook wanneer we dat niet per sé hoeven te zijn. Dat kunnen we zien als een mooi compliment. De gemeente speelt een belangrijke rol in de samenleving en wordt als zodanig ook gevonden. Onze medewerkers en raadsleden zijn toegewijd in de contacten met bewoners en proberen op vragen, wensen en klachten zo goed mogelijk te reageren.

Het is opvallend, omdat deze positie niet synchroon loopt met de ontwikkeling die van Rijksweg is ingezet. Namelijk die van de vergroting van de zelfredzaamheid in de samenleving. Zaken als eigen kracht bevordering, wijk ontwikkelingsorganisaties of de doe-het-zelf dagen ben ik in onze gemeente beperkt tegengekomen.

Deze tegenstrijdige beweging vind ik opmerkelijk en ik vraag me af of deze houdbaar en wenselijk is. In een tijd waarin er steeds meer eigen verantwoordelijkheid wordt gevraagd en het besef groeit dat samenleven een werkwoord is, hoort mijn inziens de gemeente zich te oriënteren op wat haar rol en positie is. De schaarse middelen, ook in menskracht en expertise, kunnen we immers maar één keer inzetten. Durven we ‘nee’ te verkopen, terug te verwijzen, zaken los te laten en te accepteren dat er enige zelfregulering optreedt? Misschien wel buiten het formele kader. Maar hoe is dat binnen de eigenheid van kernen, buurten en wijken? Is er ruimte voor verschillende identiteiten van wijken en buurten? Waarin bewoners met elkaar zeggen “in onze wijk doen we dat zo...” En waarbij we tegen een initiatiefnemer of een klager zeggen: “Heeft u dat al met uw burens en uw buurt besproken?”

Kortom, wat is de rol en positie van de gemeentelijke overheid ten opzichte van haar bewoners en anderen? Het lijkt mij een goed thema om met elkaar over in gesprek te gaan.

Het estafette stokje: rolopvatting van raad en college in een spannend en veranderend maatschappelijk veld

Er wordt hard gewerkt binnen onze gemeente. Raadsleden en commissieleden, maar ook wethouders en de ambtelijke organisatie maken veel uren en werken met veel toewijding. En als we alle kansen en mogelijkheden die zich voordoen ook op een goede manier willen benutten, dan zal het de komende tijd alleen maar drukker worden. Het is dan zaak dat we onze energie zo effectief mogelijk en ook zo herkenbaar mogelijk inzetten.

Wat mij is opgevallen, is dat wij in de wisselwerking tussen het werk van de gemeenteraad en dat van het college van B&W niet altijd een heldere werkverdeling hebben. Zo kan het voorkomen dat zowel binnen het college als binnen de gemeenteraad heel hard aan een onderwerp of een probleem wordt gewerkt. Dat kan incidenteel goed uitpakken maar het is mijn ervaring dat het beter is te komen tot een betere volgorde van werken.

Ik noem dat maar het estafette model. Net als tijdens een estafette wedstrijd wordt er nooit een wedstrijd gewonnen door het team dat er voor kiest om het estafette stokje met alle teamleden tegelijkertijd over de finish te brengen.

In het traject op weg naar een nieuwe volkshuisvestingsvisie is naar mijn mening een goede start gemaakt met een estafette werkwijze. De gemeenteraad heeft - na het opmerken van een serieus, complex en omvangrijk maatschappelijk vraagstuk - het initiatief genomen tot een raadsconferentie. In deze conferentie is de omvang en urgentie van het vraagstuk verkend.

Hierna zou het 'stokje' aan het college overgegeven kunnen worden. Bijvoorbeeld door het college te verzoeken te komen met een memo waarin de geduide probleemvelden helder in kaart gebracht worden en de dilemma's, relevant voor onze gemeente, geschetst. Het college krijgt de opdracht deze kaders te formuleren en ter besluitvorming aan de gemeenteraad voor te leggen. De gemeenteraad stelt vervolgens de kaders vast en geeft het college opdracht binnen deze kaders aan het werk te gaan en hen daarover te rapporteren.

Omgevingswet en het spoorboekje

De Omgevingswet is één van de eerste wetten die het noodzakelijk maakt de positie van lokaal bestuur in relatie tot anderen opnieuw te bezien. Deze wet maakt van de lokale overheid op sommige fronten eerder een medespeler op een gelijk speelveld in plaats van eindbeslisser aan de rand van het veld.

Het ogenschijnlijk eenvoudige estafette model is in deze dynamiek echter niet helemaal onbruikbaar. Ook als het gaat om participatie, inspraak en andere vormen van mede-bestuurlijke vormgeving zou het goed zijn wanneer raad en college een heldere positie kiezen. De gemeenteraad heeft (als hoogste orgaan in het lokale bestuur) de uiteindelijke bevoegdheid om te controleren en te budgetteren. Het college van B&W (als dagelijks bestuurder) bereidt en stelt voor en voert vervolgens uit.

Wanneer dagelijks bestuurders zich profileren in de fase waarin met name gemeenteraadsleden aan zet zijn (of anders om) raakt ook het participatieproces in verwarring. Belanghebbenden hebben er recht op dat zij een helder beeld krijgen van rollen. En die helderheid kunnen we alleen maar geven als we daar met elkaar helderheid over hebben.

Mijn voorstel zou dan ook zijn om het zogenaamde Spoorboekje met deze kritische blik nog eens te herlezen en zo nodig aan te passen. Dit als onderdeel van een bredere kijk op hoe inspraak en participatie in onze gemeente vorm kan krijgen.

De raad, samenspel tussen mede en tegenspelers

Als ik kijk naar mijn, bescheiden, ervaring met de gemeenteraad als geheel en met de onderscheidende leden daarvan kan ik zeggen dat ik blij verrast was door een gemeenteraad met grote potentie. Er is ruimte om de komende periode die doorontwikkeling vast te houden.

Ik merk in onze gemeenteraad veel wil om het met elkaar goed en steeds beter te doen. Er is een grote bereidheid om ook buiten de reguliere raadsvergaderingen om een bijdrage te leveren aan het inhoudelijke raadswerk (oa werkconferentie voorbereiden en werkbezoeken bijwonen), maar ook om het raadswerk te verbeteren en door te ontwikkelen (commissie bestuurlijke vernieuwing en het volgen van cursussen en trainingen). Wellicht dat het grote aantal nieuwe en veelal ook jonger(e) raadsleden daarbij een rol speelt. Misschien waren we er als gemeente ook gewoon klaar voor om het op een andere manier te gaan doen.

Een enkele keer doemt er nog een schaduw van een voormalige werkwijze op. En als dit gebeurt wordt dat ook, met spijt, gesignaleerd. Als we als gemeenteraad die oude wijze van werken en met elkaar omgaan werkelijk achter ons willen laten, dan moeten we daar met elkaar energie in steken en elkaar op een respectvolle wijze in ondersteunen en aan herinneren. Als uw voorzitter heb ik daar, uiteindelijk, tijdens de vergaderingen een rol in te spelen. Maar als u dat wenst, kan en wil ik ook in de verdere doorontwikkeling daarvan hier een bijdrage aan leveren.

De ambtelijke organisatie

In mijn eerste weken als waarnemend burgemeester heb ik kennis gemaakt met alle teams binnen onze gemeentelijke organisatie. Inmiddels heb ik met een aantal teams een intensievere samenwerking opgebouwd. Mij vallen in die kennismaking en samenwerking een aantal zaken op. Onze ambtelijke organisatie is krap bemeten. De organisatie is gebouwd op minimale bezetting waarin geen enkele overcapaciteit is georganiseerd. Dat is wat mij betreft een prima uitgangspunt. Er zit niemand in de 'reservebank' te wachten of er toevallig ergens bijgesprongen moet worden of

extra gas gegeven. Er wordt strak gestuurd op inzet van schaars gemeenschapsgeld voor ambtelijke capaciteit.

Dit uitgangspunt kent als vanzelf ook de consequentie dat - wanneer er onverhoopt wel ergens moet worden bijgesprongen of extra gas gegeven - er of andere zaken blijven liggen 'of er extra geld moet worden uitgegeven. De brand bij 't Heycop afgelopen zomer heeft dat ons heel helder gemaakt. Een kleine kwalitatief hoogwaardige ambtelijke organisatie kan alleen goed functioneren wanneer daar de rust en de zekerheid bij geleverd wordt dat, wanneer het echt nodig is, er óf geherprioriteerd wordt óf er extra menskracht in een flexibele schil wordt ingezet. Daarover mag wat mij betreft best op reguliere wijze het gesprek worden gevoerd, maar het zou beter zijn dat niet aan de hand van incidentele uitgaven te doen.

Wat mij opvalt is dat onze organisatie sterk op uitvoering is gericht. Problemen oplossen, aanpakken wat aangepakt moet worden. Kortom, vooral gericht op de uitvoering en minder op visie en plannen maken. Doorgaans is dat voor een lokale overheid ook de meest optimale houding. Maar ik gun het ons ook dat we in al die dadendrang eens staande worden gehouden. Dat iemand even vraagt; " Moeten we hier wel zo hard? /hier rechts af? / moeten we hier eigenlijk zelf wel een rol spelen? ". Tegendenken, best practices van elders, nadenken over de lange termijn effecten (grote lijnen) of verbanden die er tussen beleidsterreinen zijn, is ook een bewezen manier om effectief overheidsbeleid te voeren. Deze kwaliteit mag van mij nog nadrukkelijker ingezet worden.

Tot slot treft mij aangenaam de jeugdigheid van het ambtelijk apparaat. De enkele jaren geleden ingezette lijn om werken voor onze gemeente aantrekkelijk te maken voor jonge medewerkers heeft geleid tot een energieke, lichte en modern denkende ambtelijke organisatie. Het is zaak dit elan vast te houden, jonge medewerkers de komende jaren vast te houden en in de volgende fase van hun leven ook blijvend de balans tussen werk en privé te laten vinden. Diversiteit, inclusiviteit en samenwerkende generaties horen naar mijn idee hiermee hand in hand te gaan.

Tenslotte: Het beste moet nog komen

U gaf mij een herbergzame start en geeft mij de ruimte om mijn blik van het moment met u te delen. Daarin zit ook de relativering. Het is een momentopname die morgen weer anders kan zijn. Werken binnen het openbaar bestuur is werken in de wetenschap dat we onderdeel zijn van een onaf bouwwerk. Een bouwwerk dat altijd weer door anderen bewoond en verbeterd zal worden. Daarmee weten we: Het beste moet nog komen. Laten we daar onze handen voor uit de mouwen steken!

Met vriendelijke groet,

De burgemeester van Stichtse Vecht,

Yvonne van Maastricht

Post Scriptum

Mijn 100-dagen brief is al een poosje klaar. Actuele gebeurtenissen maakten het dat het goede moment om dit met u te delen voorbij ging. Met enige aarzeling stuur ik het u toch. De observaties zijn oprecht gedaan en het aanbod om er samen verder op in te zetten evenzeer. Misschien nog wel klemmender dan ruim een maand geleden heb ik het beeld dat we als gemeente op een belangrijk punt staan; kunnen we, ondanks de ervaringen uit het (recente) verleden echt op een nieuwe manier vorm geven aan politiek en bestuur. Aan samenwerken en resultaten boeken voor een samenleving die daar op aan moet kunnen. Dat gaat van ons allemaal wat vragen. Waarbij

Endelhovenlaan 1, 3601 GR Maarsse
Postbus 1212, 3600 BE Maarsse
T 0346 25 40 00 F 0346 25 40 10
www.stichtsevecht.nl

we van ons zelf het beste weten wat we daar voor moeten doen en opgeven. Als het ons lukt dat ook van elkaar te gaan zien en waarderen zal het respect groter worden. Voor elkaar en voor het ambt dat we samen dragen. Ik hoop vurig dat ons dat lukt!